

Finisarea produselor tipografice

Legătoria de asortiment - pag. 2

Unelte ușoare - pag. 2

Unelte mari - pag. 6

Mobilier - pag. 8

Finisarea produselor tipografice

Legătoria de asortiment

Desigur, fiecare are o carte (sau mai multe!) de suflet pe care ar vrea ca trecerea timpului să nu o afecteze, să rămână nouă și frumoasă.

Cartea, atât cea broșată cât și cea legată, are, în funcție de gradul de folosire, o anumită viață din punct de vedere fizic. În biblioteci, unde cartea este folosită de mai multe persoane, copertele cărților broșate sau chiar scoarțele cărților legate se deteriorează în timp. Pentru a putea fi folosită în continuare, cartea necesită reparații în condiții bune și va fi nevoie de unelte, vase și mașini. De asemenea, este necesară amenajarea locului de muncă, precum și dotarea lui cu mobilierul adecvat lucrului.

Așadar, în cadrul unui atelier mic de legătorie sunt necesare:

- unelte ușoare (cuțite, foarfece, ciocane, făltuieli, pensule, linii, echere, pile, rașpele, grătare de stropit, compasuri, sule, croșete, tăblii de scămoșat, fierăstraie, ace);

- unelte mari (presă, buturugă, gherghef, planșetă);

- vase pentru prepararea și conservarea adezivilor și coloranților;

- unelte speciale;

- mobilier adecvat.

Unelte ușoare

Acstea unelte trebuie să existe în trusa fiecărui legător.

Cutitele se folosesc în legătorie pentru tăierea hârtiei, cartonului, pânzei etc. Mânerul este de preferat să fie îmbrăcat într-un manșon de piele iar lama să fie confectionată dintr-un oțel dur, de bună calitate.

- cuțitul de legătorie se deosebește de alte cuțite prin forma sa:

Mânerul cuțitului are dimensiunea jumătate din lungimea sa iar vârful este conic și bine ascuțit. Acest cuțit servește la tăiatul fâșiiilor de hârtie, la rițuitul (încrustatul) mucavalei, la desfacerea cărților ce trebuie reparate și la alte diverse operații. La nevoie, el poate fi înlocuit cu orice cuțităș care are cca 20 cm și nu este teșit la vârf. Lama cuțitului trebuie să fie rezistentă, pentru a nu se rupe când se scot clamele de pe cotorul cărților broșate prin coasere cu sârmă.

- *șnițătorul* (tăietorul) este un cuțit care servește numai la crestatul hârtiei sau cartonului; are o lamă lungă (20 cm) și îngustă din oțel, groasă de 2 mm, tăioasă numai la vîrf, care se fixează într-un mâner mobil cu ajutorul unei chei-șurub. Poate fi înlocuit de cutter.

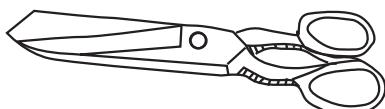
- *subțietorul* (șerfmeserul) este un cuțit sub formă de șpaclu:

Acet cuțit este extrem de tăios dar numai pe o față, asemănător unei dălti de lemn. Servește la subțierea marginii pielii întrebuințate la legarea cărților.

Foarfecele folosite în legătorie trebuie să aibă articulația aproape de mâner și vârfurile bine ascuțite.

- *foarfeca de legătorie* (vezi figura de mai jos) are gura masivă, ca să poată tăia și mucava. Are o formă specială, potrivit nevoilor legătoriei și variază ca mărime.

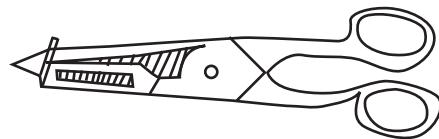

Poate fi înlocuită cu o foarfecă masivă, chiar de altă formă, de exemplu foarfeca de croitorie.

- *foarfeca de rotunjit* are gura scurtă, în formă de cioc de pelican. Ea servește la rotunjirea capetelor cotorului la registre cu șanț, cărți trase, la tunderea capitalbandului și la ajustarea colțurilor îmbrăcate:

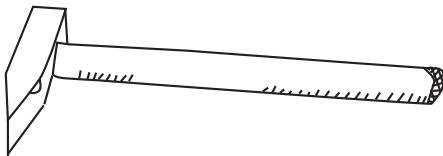

- *foarfeca de repertorat* are un dispozitiv pentru fixarea măsurii; când se taie cu ea, gura superioară intră în matrița gurii inferioare. Servește la tăierea repertoarelor, adică a scărilor de pe marginea foilor pe care sunt scrise literele alfabetului:

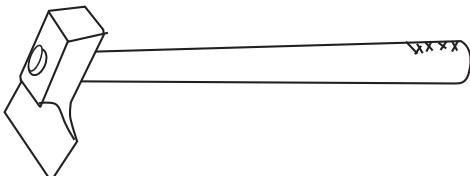

Ciocane. În legătorie se folosesc diferite tipuri de ciocane, atât din fier cât și din lemn de esență tare (stejar, carpen, frasin etc.). Ciocanul poate avea o formă obișnuită, nu prea mare, este din fier (coada din lemn) și are o greutate de 100-200 g. Servește la ciocanit, când este nevoie

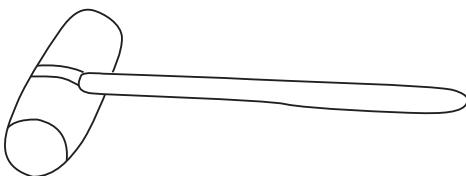
de lovituri mai grele (vezi figura de mai jos):

- *ciocanul de încleiat* este un ciocan de fier de 150-200 g, are gura lată și servește la încleierea cărților, precum și la netezirea cotorului la a doua încleiere în presă:

- *ciocanul de lemn* servește la rotunjirea cotorului cărților după tăierea blocului de carte pe cele trei laturi:

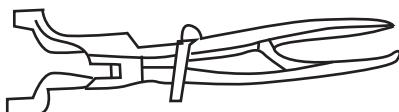
Clestii folosiți în legătorie sunt de trei tipuri:

- *cleștele comun*, de format mic, servește la scoaterea clamelor din cusătură și la tăierea sârmei la mașinile de cusut;

- *cleștele lat* este folosit la trasul sforilor de legătorie (blindurilor),

când se ciocănește cotorul cărții pentru încleiat;

- *cleștele de nervuri* are ambele guri plate, iar între mâneră are un arc care le ține distanțate; un inel înconjură aceste mâneră, servind la fixarea deschiderii gurilor.

Acest clește servește la strângerea și formarea nervurilor proeminente (în relief) de pe cotorul legăturilor în piele, numite și blinduri.

Făltuielile servesc la plierea hârtiei, la netezirea scoarței (a pânzei și a pielii). Ele se fac din os netezit și lustruit. Făltuielile seamănă cu un cuțitaș de tăiat foile cărții (coupe-papier) și sunt de diferite mărimi.

Ele se mai confectionează din foi de materiale plastice diferite (ABS, PVC etc.), din lemn de esență tare (fag, carpen, stejar etc.) și sunt mai răspândite datorită ușurinței cu care se execută.

Făltuielile din lemn servesc numai la împăturitul hârtiei, al colilor de tipar, însă nu pot fi spălate,

deoarece se umflă și se scămoșează în apă.

Pensulele se folosesc pentru diferite operații de încleiere.

- *pensulele pentru dat adeziv* sunt de diferite mărimi, au o formă specială (rotundă), cu peri aspri de porc.

- *pensulele pentru scrobeală* sunt de diferite mărimi, cu peri lungi și moi. Ele servesc la ungerea cu adeziv de amidon, la introducerea blocului de carte în scoarță.

- *pensulele pentru vopsea* sunt asemănătoare celor pentru scrobeală și se folosesc la vopsirea tăieturii cărții, la confeționarea hârtiei decorative, la pudrarea cu praf de colofoniu etc.

Liniile și echerele sunt folosite la trasarea liniilor și au forme și dimensiuni variate.

Pilele sunt de diferite tipuri și dimensiuni:

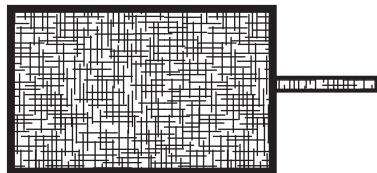
- *pila triunghiulară* servește la pilirea metalului și la ascuțirea ferestrelor;

- *raspelul aspru* servește la teșirea marginii scoarțelor sau a plăcilor de mucava;

- *raspelul mic*, cu zimți mai fini, se utilizează la lărgirea încrestăturii de pe cotorul blocului de carte;

- *raspelul fin* netezește partea pilită cu raspelul aspru, înlocuind glaspapirul.

Grătarul de stropit este un cadru din sârmă mai groasă, cu mâner, împletit cu sârmă subțire:

Grătar de stropit

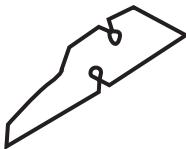
Prin frecarea de grătar a unei perii îmbibate cu cerneală special preparată, se execută stropirea tăieturii (șnitului) cărții.

Compasurile au și ele mărimi diferite și servesc, de exemplu, la împărțirea cotorului cărții și la aflarea centrului.

Sula este o unealtă cu vârful bine ascuțit în formă de ac și servește la găurit, la trasul colțurilor etc.

Croșeta se aseamănă cu sula, doar că vârful acului este curbat înapoi (spre mâner) și se utilizează la aplicarea sforilor, când se trag sub formă de gardă la legăturile în piele.

Tăblia de scămoșat este o placă din oțel sau alamă (uneori zinc) tăiată într-o formă convenabilă spre a putea fi ținută în mână:

Este folosită pentru scămoșat sfoara după ce s-a executat coaserea cărții pe gherghef.

Fierăstraile folosite în legătorie servesc la încrestarea cotorului pentru cusut.

Acele de cusut sunt de două feluri:

- *acele mari* sunt undrele lungi de 6-7 cm, cu orificiul rotund. Se folosesc la cusutul cărților, al registrelor etc., acestea cusându-se cu mâna liberă sau pe gherghef. Sunt ascuțite la vârf, pentru a pătrunde cu ușurință în coală, când aceasta nu este încrestată.

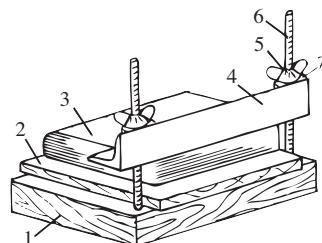
- *acele mici* sunt ace obișnuite, cu lungimea de 5-6 cm; se folosesc la împletirea capitalbandului cu fire de mătase, la tighelirea colilor, la legăturile de artă.

Unelte mari (dispozitive)

Presa mare de mână este compusă din două lame de lemn orizontale, cea de sus mișcându-se pe două brațe perpendiculare, ce sunt tăiate cu ghivent, iar cea de jos servind ca suport pentru brațe. La presele mari, barele de lemn sunt

groase de 10-15 cm și late tot de cca. 10-15 cm iar lungimea de 50-80 cm. Brațele au înălțimea de 80-100 cm și sunt fixate de bara inferioară. La capetele lor sunt montate două chei (piulițe), cu ajutorul cărora se poate strângă presa. Dimensiunile acestea pot varia.

Presă mică de mână este identică, doar că are un format redus. Lungimea nu este mai mare de 35-40 cm. Deoarece este ușor de manevrat, este folosită la lucrări care trebuie mișcate des.

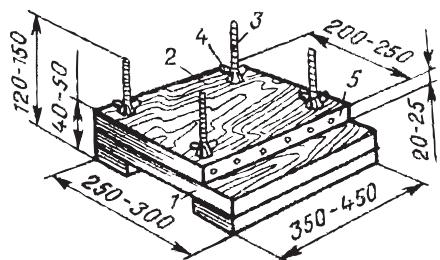

Presă mică de mână cu spinuri de fier

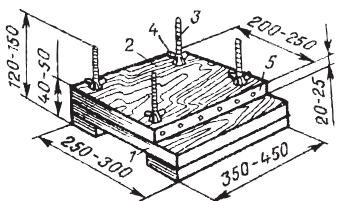
1 - postamentul presei; 2 - scândură de presat;

3 - bloc de carte; 4 - bara de sus; 5 - piuliță

fluture; 6 - surub (spin); 7 - șaibă

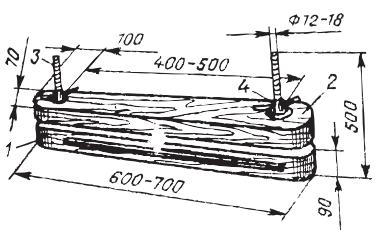

Presă universală

Presă universală

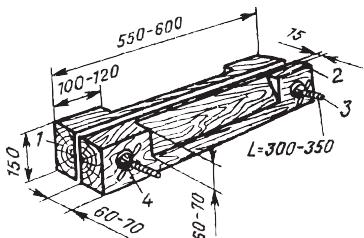
Un alt tip de presă de mâna este arătat mai jos:

Presă de mâna cu spinuri de fier

- 1 - bara inferioară; 2 - bara superioară;
3 - spinuri (șuruburi); 4 - cheie (piuliță fluture)

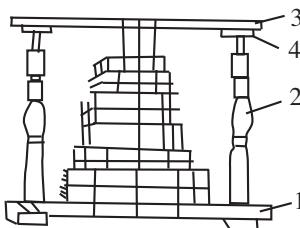
Buturuga (coltpresul) este o presă specială de lemn, de format mic, cu brațe scurte. Cheile mici se pot strânge cu mâna. Marginea superioară a barelor este teșită, pentru a nu stingheri mânuirea când se poleiește manual titlul unei cărți pe cotor.

- Buturuga (coltpresul) cu spinuri și chei de fier
1 - bară fixă; 2 - bară mobilă; 3 - spinuri;
4 - chei

Acest tip de presă se folosește la încastrat, la împletirea legăturii capului (capitalbandului), la poleirea și fasonarea nervurilor (blindurilor) legăturilor în piele.

Gherghel de cusut este unul dintre dispozitivele necesare operației de legătorie. Acesta este compus, aşa cum se vede în figura de mai jos, dintr-un suport (masa gherghelului), brațe verticale prevăzute cu ghivent, bară orizontală superioară și piulițe (chei).

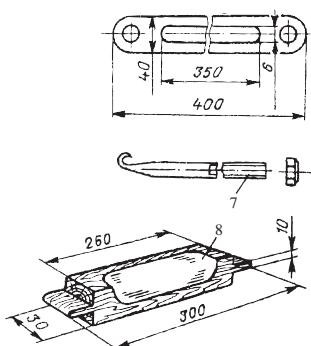
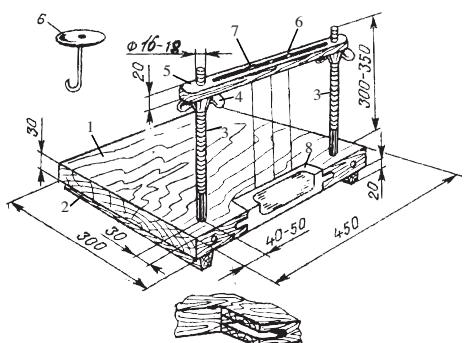
Gherghel pentru cusut cărți manual

- 1 - masa gherghelului; 2 - brațe verticale;
3 - bară orizontală superioară; 4 - piulițe

Suportul se execută dintr-un lemn de esență tare de 40-50 cm lungime, 30 cm lățime și 2-3 cm grosime. La partea inferioară se montează tălpicile (șipci) late de cca. 5 cm și înalte de 2 cm. Brațele verticale se fixează pe suport la 4-5 cm de marginea acestuia, având în partea superioară bara orizontală superioară. Bara superioară are practicată o tăietură pe mijloc, pentru fixarea sforilor.

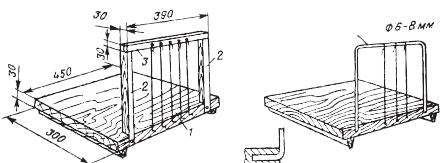
Pentru a veni în ajutorul celor care vor să-și construiască singuri un

gherghef, dăm mai departe câteva variante.

Schema constructivă a gherghefului
1 - masa gherghefului; 2 - tâlpica; 3 - brațe verticale; 4 - piulițe (chei); 5 - bara orizontală; 6 și 7 - cărlige de prins sfori; 8 - scobitura de prindere a sforilor

În anumite situații, se pot improviza gherghefuri din lemn sau lemn și sărmă:

Schema constructivă a unui gherghef improvizat

1 - masa gherghefului; 2 - brațele verticale;

3 - bara orizontală

Scândurile de presat sunt confectionate din lemn de fag, groase de 2-2,5 cm, de diferite mărimi.

Planșetele sunt confectionate din scânduri de brad, groase de 2-2,5 cm și încadrate de o ramă de fag. Ele sunt de diferite mărimi. Cele mari se folosesc la întinderea pânzei pentru cașerarea hărților, la întinderea pielii sau la cașerarea broderiilor de pânză. Cele mai mici servesc pentru desenat, ca postament de lucru pe masă.

Mobilierul unui atelier de legătorie este foarte important și trebuie să fie potrivit nevoilor de lucru. Amenajarea atelierului, înzestrarea lui cu mobilierul necesar și amplasamentul acestuia contribuie la eliminarea timpilor morți și ușurează desfășurarea procesului de legare a cărților.

(continuare în numărul următor)

COPYRIGHT 2002

AFACERI POLIGRAFICE®

Preluarea conținutului publicației **Revista Afaceri Poligrafice**, respectiv a **Buletinului Informativ** cu același nume - integrală sau parțială, prelucrată sau nu - în orice mijloace de informare, este permisă și gratuită, cu condiția obligatorie să se menționeze ca sursă a acesteia:

“www.afaceri-poligrafice.ro”